

Moravská zemská knihovna v Brně

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2011

**Moravská zemská knihovna v Brně
2012**

Obsah:

1 Úvod	3
2 Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí	4
3 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	6
4 Počet obsluhovaných knihoven	6
5 Naplňování cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji na období 2011-2014	7
5.1 Podpora rozvoje automatizace	7
5.2 Webové stránky knihoven.....	8
5.3 Významné události v knihovnách v roce 2011	9
5.3.1 Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje	9
5.3.2 Vesnice roku 2011	10
5.3.3 Knihovna roku 2011	10
5.3.4 Rekonstrukce a stěhování knihoven.....	12
5.3.5 Obnovená činnost knihoven.....	13
5.3.6 Pozastavená činnost a problémy v knihovnách	13
5.4 Ediční činnost.....	14
5.5 Knihovní fondy	15
5.6 Vzdělávání knihovníků	16
6 Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí a plnění standardů regionálních funkcí	17
6.1 Poradenská a konzultační činnost	18
6.2 Statistika knihovnických činností	20
6.3 Vzdělávání knihovníků, semináře.....	20
6.4 Porady	22
6.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu	24
6.6 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí.....	25
6.7 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí	26
6.8 Cirkulace výměnných souborů	27
6.9 Servis výpočetní techniky	29
6.10 Doprava v rámci regionálních funkcí	30
7 Závěr	31
8 Celkové hodnocení výkonu a financování regionálních funkcí v roce 2011	32
Seznam použitých zkratk	33

1 Úvod

Při zabezpečování regionálních funkcí ve veřejných knihovnách bylo také v roce 2011 jedním z cílů poskytovat odborné knihovnické, informační, poradenské a servisní služby, zkvalitnit výkon regionálních funkcí ve všech poskytovaných činnostech, zajistit jejich dostupnost všem knihovnám kraje a zlepšit provozní podmínky pro standardní výkon regionálních funkcí. Je zřejmý stále rostoucí význam neprofesionálních knihoven jako kulturních center obcí a zejména význam vzájemné spolupráce mezi knihovnou a dalšími subjekty v místě pro podporu čtenářství a rozvoj čtenářské gramotnosti.

V roce 2011 vykonávalo regionální funkce v 7 okresech Jihomoravského kraje spolu s Moravskou zemskou knihovnou v Brně stejně jako v předcházejících letech 8 pověřených knihoven, s nimiž byla za spoluúčasti Jihomoravského kraje uzavřena **Dohoda o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji**.

K 31. 12. 2011 byly regionální služby poskytovány celkem **687 smluvním knihovnám**, tedy stejnému počtu jako v roce 2010.

Počet obsluhovaných knihoven v JMK

2009	694
2010	687
2011	687

Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji v letech 2011-2014

Ve spolupráci s pověřenými knihovnami byla na období 2011-2014 přijata nová Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji. Koncepce představuje střednědobý plán rozvoje regionálních funkcí a navazuje na Koncepti rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji na období 2006-2010.

Podkladem pro její zpracování byla analýza poskytovaných regionálních služeb a míra plnění standardů regionálních funkcí. Koncepce byla připravena ve spolupráci s pověřenými knihovnami kraje a procesu jejího přijetí předcházely četné diskuse a připomínkové řízení. Jako v současné době závazný dokument definuje a konkretizuje strategické cíle a priority zohledňující požadavek dalšího zkvalitňování knihovnických a informačních služeb poskytovaných základními knihovnami Jihomoravského kraje a usiluje o vyvážený a udržitelný rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb v kraji. Koncepce by měla současně sloužit jako nástroj plánování činnosti veřejných knihoven a jako prostředek koordinace a vzájemné spolupráce.

Při přípravě koncepce se vycházelo zejména z následujících dokumentů:

- Koncepce rozvoje knihoven ČR (2011-2015)
- Státní kulturní politika České republiky 2009-2014
- Strategie celoživotního učení ČR (2007-2015)
- Strategie rozvoje Jihomoravského kraje (2006-2016), Prioritní osa III: Lidské zdroje
- Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013, prioritní osa A.3 Rozvoj kultury, památkové péče a možností trávení volného času
- Koncepce podpory kultury v Jihomoravském kraji 2009-2013
- Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky.

Koncepce vymezuje po kvalitativní i kvantitativní stránce naplňování jednotlivých standardů regionálních funkcí a usiluje jejich prostřednictvím o dosažení vytyčených cílů.

Prostřednictvím veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji poskytovaných systémem veřejných knihoven při zkvalitňování výkonu regionálních funkcí umožnit všem občanům rovný přístup k publikovaným dokumentům a informačním zdrojům na podporu procesu celoživotního vzdělávání, osobního rozvoje, uspokojování kulturních a vzdělávacích potřeb a zájmů, nezávislého rozhodování a duchovního rozvoje.

K prioritám koncepce patří **podpora automatizace knihovnických procesů a zavádění webových stránek** zejména v neprofesionálních knihovnách. V oblasti vzdělávání si koncepce klade za cíl rozšířit úlohu knihovníka v elektronickém prostředí i v oblasti vzdělávání občanů, využívání elektronických opor a e-learningových forem vzdělávání, podpora čtenářství uživatelů a celkové rozšiřování služeb v souladu s trendy a potřebami společnosti a daného regionu.

Po dvou letech dojde k vyhodnocení plnění cílů koncepce, které bude prioritně zaměřeno na monitorování trendů v jednotlivých regionech. Pověřené knihovny by měly doložit minimálně svůj zájem na plnění jednotlivých cílů podle výsledků statistického výkaznictví. Koncepce předpokládá zapojení pověřených knihoven ve spolupráci s obsluhovanými knihovnami, což umožní další kvalitativní i kvantitativní rozvoj regionálních činností a zlepšení veřejných knihovnických a informačních služeb v kraji.

Právní rámec výkonu regionálních činností v JMK byl a zůstává vymezen následujícími smlouvami:

- 1) Jihomoravský kraj a Moravská zemská knihovna v Brně uzavřely **Smlouvu o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven.**
- 2) Jihomoravský kraj, Moravská zemská knihovna v Brně a jednotlivé pověřené knihovny uzavřely **Dohodu o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji.**
- 3) Mezi Moravskou zemskou knihovnou a pověřenými knihovnami byla uzavřena **Smlouva o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí.** Součástí každé smlouvy je příloha s výčtem regionálních funkcí a seznam knihoven, jimž jsou regionální funkce poskytovány.
- 4) Požadovaná výše dotace včetně komentáře spolu s popisem cíle podpory, na který je dotace žádána, je uvedena v **Žádosti o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje v Brně prostřednictvím Moravské zemské knihovny v Brně z Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v JMK**, kterou předložily jednotlivé pověřené knihovny JMK Moravské zemské knihovně v Brně.

Na základě usnesení č. 1163/11/Z 19 Zastupitelstva Jihomoravského kraje ze dne 16. 12. 2010 byl v roce 2011 podepsán **Dodatek č. 1 ke Smlouvě o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven** mezi Jihomoravským krajem a Moravskou zemskou knihovnou, který upravil podmínky vyúčtování dotace a okolnosti porušení rozpočtové kázně.

2 Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí

Rok 2011 byl již sedmým rokem, kdy finanční zajišťování regionálních funkcí bylo v kompetenci Jihomoravského kraje. Koordinaci a kontrolu všech činností vykonává z pozice krajské knihovny Moravská zemská knihovna v Brně. Ve spolupráci s odborem kultury a památkové péče při Krajském úřadu JMK byly připraveny smlouvy pro zajištění regionálních funkcí. K podpisu *Smlouvy o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven uzavřené mezi Jihomoravským krajem a Moravskou zemskou knihovnou v Brně* došlo 2. 3. 2011 v MZK a 23. 2. 2011 na Krajském úřadě JMK. Následně poté

(10. března 2011) obdržely pověřené knihovny finanční prostředky přes Moravskou zemskou knihovnu na tzv. knihovnické činnosti. Překlenovací období od začátku roku bylo finančně pokryto zásluhou vstřícnosti a pochopení zřizovatelů pověřených knihoven, což umožnilo zajistit základní provoz regionálních oddělení a zamezit případnému snižování pracovních úvazků, což by ve svém důsledku mohlo vést k narušení plynulosti a kontinuity vykonávané práce.

V roce 2011 bylo z rozpočtu Jihomoravského kraje vyčleněno na zajištění výkonu regionálních funkcí Moravské zemské knihovny a pověřených knihoven celkem **13.450 tis. Kč**, tedy stejná výše jako v roce 2010.

Dotace byla poskytnuta dle smlouvy ve třech splátkách:

1. splátka ve výši **2,450 tis. Kč** (18,21 % dotace) měla být poskytnuta nejpozději do 30 dnů ode dne podpisu smlouvy. Smlouva byla podepsaná 3. 2. 2011 MZK a 23. 2. JMK, částka byla přes MZK v Brně převedena na účty pověřených knihoven dle kopií bankovních výpisů 10. 3. 2011,
2. splátka ve výši **5,500 tis. Kč** (38,06 % dotace) měla být poskytnuta dle smlouvy na účet MZK do 31. 5. 2011. Na účty pověřených knihoven byla převedena dle kopií bankovních výpisů 31. 5. 2011,
3. splátka ve výši **5,500 tis. Kč** (38,06 % dotace) měla být poskytnuta na účet MZK nejpozději do 25. 9. 2011, na účty knihoven byla doručena dle kopií bankovních výpisů po předchozí žádosti MZK odboru kultury a památkové péče JMK o dřívější zaslání 6. 9. 2011.

Stejně jako v minulých letech bylo nutné zajistit financování RF začátkem kalendářního roku. Zejména zásluhou vstřícného postoje jednotlivých zřizovatelů byly prostředky zálohovány a poskytnuty na činnost regionálních oddělení. V prvním měsíci se činnost regionálních oddělení soustředila zejména na statistiku, poradenství a konzultace. Byl pozastaven nákup výměnného fondu, neprobíhaly revize a metodické návštěvy. Služby v plném rozsahu byly poskytovány až po obdržení dotace začátkem března. I přes toto krátké období bez finančních prostředků usilovaly pověřené knihovny o poskytování maximálně kvalitních služeb. Navazovaly přitom na výsledky dosažené v roce 2010 při současném úsilí získat další základní knihovny jako příjemce regionálních služeb.

Průběžné, plynulé a zejména včasné zajištění finanční částky určené na zajištění regionálních funkcí se pozitivním způsobem projevilo v celkové činnosti knihoven Jihomoravského kraje a významně ovlivnilo kvalitu poskytovaných služeb i celkovou úroveň knihovnictví.

Rozdělení dotace na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v letech 2009 – 2011

	2009	2010	2011
Městská knihovna Blansko	1 144 000	1 059 000	1 052 000
Městská knihovna Boskovice	1 051 000	973 000	875 000
Knihovna Jiřího Mahena	585 000	542 000	390 000
Městská knihovna Kuřim	2 661 000	2 462 000	2 732 000
Městská knihovna Břeclav	1 718 000	1 590 000	1 518 000
Městská knihovna Hodonín	2 056 000	1 902 000	1 875 000
Knihovna Karla Dvořáčka	1 489 000	1 378 000	1 403 000
Městská knihovna Znojmo	2 187 000	2 023 000	2 084 000
Moravská zemská knihovna v Brně	1 559 000	1 521 000	1 521 000
Celkem	14 450 000	13 450 000	13 450 000

3 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce

Regionální služby v roce 2011 byly zajišťovány v pověřených knihovnách v přepočteném stavu **25,31 pracovními úvazky**; v MZK Brno **2,5 úvazky**. Vzhledem k předcházejícímu roku se jedná o snížení o 0,5 (28,31 pracovních úvazků celkem v roce 2010).

Pracovníci regionálních oddělení byli přijati do pracovního poměru k výkonu regionálních činností převážně na dobu určitou, v některých případech je řešeno dohodou (při malých úvazcích). Část úvazku vykonávali pracovníci, včetně některých vedoucích pracovníků (ředitelé, ekonomové), kteří se této činnosti věnovali vedle svojí další pracovní náplně, která nad regionálními funkcemi převažovala.

Počet pracovníků zajišťující výkon regionálních funkcí (přepočtený stav)

Region	pracovní úvazky		
	2011	2010	2009
Blansko	2,30	2,30	2,30
Boskovice	2,30	2,30	2,30
Brno-město	2,00	2,00	2,0
Brno-venkov	5,00	4,50	6,30
Břeclav	3,00	3,00	3,12
Hodonín	3,50	3,50	3,50
Vyškov	3,60	3,60	3,60
Znojmo	3,61	3,61	4,60
Celkem	25,31	24,81	27,72
MZK v Brně	2,50	3,50	3,0
Celkem	27,81	28,31	30,72

Většina pověřených knihoven pracovala i během začátku roku, v období finančního provizoria – do převedení krajské dotace na účty pověřených knihoven, se stávajícím počtem pracovníků. Zásluhou vstřícnosti jednotlivých zřizovatelů nedošlo k propouštění pracovníků regionálních oddělení.

Pozornost regionálních oddělení se začátkem roku 2011 stejně jako v předešlých letech soustředila na činnosti nevyžadující časté výjezdy ke smluvním knihovnám, jako např. metodické návštěvy či revize a aktualizace fondů. Nákup výměnných fondů, metodické návštěvy, revize a aktualizace fondů se začaly pravidelně uskutečňovat koncem 1. čtvrtletí. Distribuce výměnných souborů probíhaly převážně ve spojení s metodickými návštěvami, případně po dohodě s jednotlivými knihovnami, které si mohly odvoz samy zajistit.

4 Počet obsluhovaných knihoven

V roce 2011 obsluhovala MZK v Brně a knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí 695 smluvních knihoven (687+8). Právo využívat regionální služby mají knihovny, které jsou v evidenci MK ČR a poskytují dle knihovního zákona veřejné knihovnické a informační služby. Pověřené knihovny proto věnovaly i v uplynulém roce při jednání s provozovateli knihoven této skutečnosti mimořádnou pozornost. Pozornost pověřených knihoven se soustředila na knihovny, které nejsou evidované nebo nemají uzavřenou smlouvu o poskytování regionálních služeb a nemohou tak využívat možností, které pověřené knihovny nabízejí, zejména nabídku výměnných fondů. Nově byla podepsána regionální smlouva v okrese Znojmo (Obecní knihovna Petrovice).

Pořadí regionálních činností podle zájmu knihoven (bez MZK)

Pořadí	Regionální funkce	Počet obslužených knihoven ¹	
		2011	2010
1.	Statistika	673	680
2.	Poradenská a konzultační činnost	607	630
3.	Cirkulace VF	601	607
4.	Doprava	580	588
5.	Porady	370	392
6.	Vzdělávání knihovníků, semináře	343	344
7.	Zpracování KF z prostředků obcí	278	243
8.	Nákup KF z prostředků obcí	187	182
9.	Servis výpočetní techniky	150	122
10.	Pomoc při revizi a aktualizaci KF	137	111

5 Naplňování cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji na období 2011-2014

Zabezpečování regionálních funkcí v knihovnách JMK vychází z dokumentu **Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji**, který vymezuje a charakterizuje poskytované služby a současně stanoví podmínky dotačního řízení.

Cílem roku 2011 bylo další zkvalitňování výkonu regionálních funkcí ve všech poskytovaných službách a další rozšiřování okruhu těchto služeb, individuální pomoc knihovnám a získávání dalších knihoven, které by mohly tyto služby využívat, což by umožnilo zlepšení provozních podmínek knihoven a přispělo k optimalizaci jejich činnosti. Naplňování dílčích cílů **Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji na období 2011-2014** (podpora automatizace, webové stránky knihoven, nové formy vzdělávání, tvorba tvorby výměnných fondů, navýšení počtu obcí využívajících službu nákupu a zpracování KF) představuje ve svém důsledku cestu ke zkvalitnění a rozvoji knihovnických a informačních služeb v kraji a bylo předmětem jednání s pověřenými knihovnami zejména na společných poradách ředitelů a vedoucích pracovníků regionálních oddělení.

K dosavadním pozitivním výsledkům patří zvyšování počtu webových stránek knihoven, úsilí o navýšování finančních prostředků na nákup výměnných fondů a prosazování regionální automatizace v regionech.

5.1 Podpora rozvoje automatizace

Zvýšenou pozornost věnovala Moravská zemská knihovna v Brně v roce 2011 podpoře zavádění REKS v regionech, které jako první začaly s rozvojem regionální automatizace (Brno-venkov, Blansko, Boskovice, Vyškov). Cílem zavádění REKS je zejména usnadnění revizní činnosti a zajištění on-line přístupu ke knihovnímu fondu obecních knihoven. Z pověřených knihoven podaly v roce 2011 žádost VISK 3 na podporu zahájení nebo rozšíření regionální automatizace celkem čtyři knihovny:

1) Městská knihovna Blansko – název projektu: **Rozšíření knihovnického automatizovaného systému Clavius REKS pro knihovny v pověřené působnosti.**

¹ Knihovny, se kterými má pověřená knihovna uzavřenou smlouvu o poskytování služeb v rámci výkonu regionálních funkcí, nebo knihovny uvedené na seznamu, který tvoří nedílnou součást smlouvy mezi krajskou knihovnou a pověřenou knihovnou.

Zapojení do systému REKS se týkalo tří knihoven: Místní knihovna Vavřinec a Místní knihovna Suchdol v obci Vavřinec a Obecní knihovna Žernovík.

K 31. 12. bylo zapojeno do systému REKS v regionu Blansko celkem 22 knihoven.

2) Městská knihovna Boskovice – název projektu: **Zahájení automatizace obsluhovaných knihoven regionu Boskovice pomocí knihovního systému REKS.**

Zapojení do systému REKS se týkalo tří knihoven: obecních knihoven v Podolí, Mladkově a Vranové.

K 31. 12. 2011 byly zapojeny do systému REKS v regionu Boskovice 3 knihovny.

3) Městská knihovna Kuřim – název projektu: **Připojení dalších obecních knihoven okresu Brno - venkov do AKS Clavius REKS.**

K 31. 12. bylo zapojeno do systému REKS v okrese Brno-venkov celkem 31 obecních knihoven.

4) Městská knihovna Znojmo – název projektu: **Pokračování automatizace obsluhovaných knihoven regionu Znojemska prostřednictvím knihovního systému Clavius REKS.**

K 31. 12. bylo zapojeno do systému REKS v okrese Znojmo celkem 19 knihoven.

Na základě žádosti o podporu regionální automatizace navýšila Moravská zemská knihovna v Brně částku dotace pro Městskou knihovnu Blansko a Městskou knihovnu Boskovice o částku na pokrytí potřebných nákladů z vlastního rozpočtu dotace. S oběma knihovnami byl uzavřen Dodatek ke Smlouvě o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí.

K. 31. 12. 2011 bylo do systému REKS zapojeno v Jihomoravském kraji celkem 75 knihoven.

5.2 Webové stránky knihoven

S pomocí hradeckého programu Šablona webu pro malé knihovny patří zejména neprofesionální knihovny Jihomoravského kraje mezi její nejfrekventovanější uživatele. Knihovna města Hradce Králové zakoupila z prostředků dotace VISK 2 výkonnější server na provozování nové šablony: <http://webknihovny.cz>. Zásahu na jejím šíření mají zejména metodikové pověřených knihoven. Více jak polovinu šablon využívá okres Brno-venkov, jejich používání je rozšířeno i v dalších okresech, např. Břeclav nebo Hodonín. Přestože součástí hradeckého programu není on-line katalog, je možné jeho propojení pomocí externího odkazu.

Webové stránky vznikají i za pomoci jiných programů, např. Naše knihovna (<http://naseknihovna.cz/>). Mezi nově propagované stránky patří jejich nabídka přes službu Webnode. MZK ve spolupráci s Kabinetem informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty MU stála u vzniku projektu šablony přes Webnode: <http://webovky.knihovna.cz>. Ke konci roku 2011 používalo tyto stránky osmdesát knihoven z celé ČR, z Jihomoravského kraje to bylo 31 knihoven, ke kterým patří například Městská knihovna Olešnice – nová profesionální knihovna v regionu Boskovice: <http://olesnice.knihovna.cz/>, Obecní knihovna Ratíškovice – oceněná na slavnostním setkání knihoven obcí v MZK: <http://www.ratiskovice.knihovna.cz/> nebo Městská knihovna Oslavany – profesionální knihovna okresu Brno-venkov: <http://www.knihovnaoslavany.cz/>. Moravská zemská knihovna připravila v průběhu roku několik kurzů seznamujících zájemce o tyto stránky s jejich administrací a fungováním.

Webové stránky knihoven patří v současné době již neodmyslitelně mezi propagační a informační složku každé – i té nejmenší knihovny. Pokud se knihovně nedaří získat prostor na obecních stránkách, není nic jednoduššího, než si pořídit jako jednu z nabízených možností právě webovou šablonu.

Webové stránky v jednotlivých regionech v roce 2011 (v závorce počet knihoven)

Region	Pověřená knihovna	Profesionální knihovny	Neprofesionální knihovny
Blansko	1 (1)	5 (6)	28 (50)
Boskovice	1 (1)	4 (4)	28(44)
Brno-město	1 (1)	-	13 (pobočky KJM)
Brno-venkov	1 (1)	19 (19)	92 (124)
Břeclav	1 (1)	16 (16)	53 (54)
Hodonín	1 (1)	15 (16)	44 (63)
Vyškov	1 (1)	4 (6)	22 (68)
Znojmo	1 (1)	8 (8)	30 (134)
Celkem	8 (8)	71 (75)	297 (552)
Celkem %	100	94,6	53,8

5.3 Významné události v knihovnách v roce 2011

5.3.1 Slavnostní setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje

Každoročně v listopadu se v MZK koná koordináční porada profesionálních knihoven JMK a jejich zřizovatelů. Zejména v posledních letech byl v rámci programu zařazován blok věnovaný obecním knihovnám. Vzhledem k jejich specifickému postavení a celkovému počtu bylo rozhodnuto uspořádat každoročně v jarním termínu setkání malých obecních knihoven spojené s oceněním jejich práce za účasti zřizovatelů a zástupců kraje.

V dubnu se v Moravské zemské knihovně konal 1. ročník slavnostního setkání knihoven obcí Jihomoravského kraje, na kterém byly **oceněny nejlépe pracující obecní - dobrovolné knihovny**. Setkání připravila Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci s pověřenými knihovnami kraje za podpory Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Z každého regionu mohly být navrženy až dvě obecní knihovny, Knihovna Jiřího Mahena v Brně mohla navrhnout svoje pobočky. V roce 2011 bylo oceněno dvanáct knihoven. Ceny byly uděleny jako vyjádření uznání obecní knihovně za její činnost a zásluhy o rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a celkový rozvoj kulturního života obce.

Ve spolupráci s regionálními odděleními pověřených knihoven byla schválena **Pravidla pro návrhy a schvalování ocenění pro vybrané knihovny obcí Jihomoravského kraje**, která zdůrazňují, že se cena uděluje „jako vyjádření uznání obecní knihovně za její činnost a zásluhy o kvalitativní rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb a o celkový rozvoj kulturního života obce“. Ke sledovaným kritériím patří velmi dobrá činnost knihovny, aktivita knihovníka při modernizaci a automatizaci knihovny, úspěšná kulturně-výchovná činnost, případně dlouholetá práce v knihovně.

<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/dokumenty/pravidla-pro-navrhy-schvalovani-oceneni-pro-vybrane-knihovny-obci>

Oceněné knihovny

1. Místní knihovna Němčice (region Blansko)
2. Místní knihovna Úsobrná (region Boskovice)
3. Pobočka v městské části Maloměřice a Obřany (Knihovna Jiřího Mahena v Brně)
4. Pobočka městské části Židenice (Knihovna Jiřího Mahena v Brně)
5. Místní lidová knihovna v Silůvkách (okres Brno-venkov)
6. Obecní knihovna Prštice (okres Brno-venkov)
7. Místní knihovna Brod nad Dyjí (okres Břeclav)

8. Místní knihovna Dolní Dunajovice (okres Břeclav)
9. Obecní knihovna Ratíškovice (okres Hodonín)
10. Místní knihovna Želetice (okres Hodonín)
11. Místní knihovna Hostěrádky-Rešov (okres Vyškov)
12. Místní knihovna Vedrovice (okres Znojmo)

Oceněné knihovny okresu Brno-venkov (Místní lidová knihovna v Silůvkách – paní Jiřina Zdražilková (vlevo) a Obecní knihovna Prštice – paní Jiřina Geryková (druhá zleva) se zástupci Městské knihovny v Kuřimi a představiteli obou obcí.

5.3.2 Vesnice roku 2011

Do krajské soutěže Vesnice roku 2011 Jihomoravského kraje se přihlásilo celkem devatenáct obcí, tedy o tři méně než v předcházejícím roce. Tři knihovny byly profesionální. Regionální oddělení pověřených knihoven spolupracovaly v rámci metodické pomoci s jednotlivými knihovnami s cílem napomoci jejich dobrému umístění. Současně zajistily podkladové materiály pro krajskou komisařku za SKIP paní Věru Štěpánovou, vedoucí Městské knihovny v Kuřimi. Za Jihomoravský kraj získala Diplom za vedení obecní knihovny Městská knihovna v Tvrdonicích, profesionální knihovna okresu Břeclav, kterou vede paní Zdeňka Šlichtová. Webové stránky knihovny (<http://www.knihovnatvrdonice.webk.cz/gallery/gallery.html>) poskytují poutavou a moderní formou přehled poskytovaných služeb a všech aktivit knihovny doplněných o bohatou fotogalerii.

5.3.3 Knihovna roku 2011

Do celostátního kola soutěže Knihovna roku 2011, kterou každoročně uděluje Ministerstvo kultury ČR, nominovala Moravská zemská knihovna ve spolupráci s krajskou komisařkou soutěže Vesnice roku **Místní knihovnu Veselice**, která na říjnovém vyhlášení získala titul Knihovna roku 2011. Knihovna působí v jedné z místních částí obce Vavřinec v okrese Blansko tvořené čtyřmi místními částmi, z nichž tři mají vlastní knihovnu. V místní části Veselice žije 272 obyvatel, z nich více než 20 % jsou čtenáři knihovny. Přestože je knihovna vedena dobrovolnou knihovnicí, míra jejich aktivit vysoce převyšuje standard služeb poskytovaných knihovnami v tak malých obcích.

Přínos knihovny je zejména v tom, že napomáhá vzájemnému stmelování a spolupráci jednotlivých místních částí obce Vavřinec, které žily v minulosti spíše izolovaně v určité vzájemné rivalitě. Akce pro veřejnost, které paní knihovnice připravuje, neomezují pouze na registrované čtenáře či obyvatele místní části Veselice, ale informuje o akcích ve všech místních částech.

Webové stránky knihovny (<http://www.knihovna-veselice.cz/>) poskytují podrobný přehled o připravovaných i proběhlých akcích a umožňují přístup do on-line katalogu knihovny.

Zástupci obce a Místní knihovny Veselice (paní Olga Hájková druhá zleva).

Interiéry knihovny ve Veselici (vybaveny ve spolupráci s designérkou Ivou Machovou)

5.3.4 Rekonstrukce a stěhování knihoven

Region Boskovice

Městská knihovna v Letovicích se koncem roku 2011 přestěhovala do nových prostor bývalé základní školy, což umožnilo sloučení oddělení pro dospělé čtenáře a pro děti do jedné budovy. Rekonstrukce knihovny probíhá v Okrouhlé a v Petrově.

Okres Brno-město

KJM zajišťuje regionální služby pro 13 výpůjčních míst. V únoru zahájila opět činnost knihovna v Komíně, koncem března ukončila činnost knihovna v Husovicích.

Okres Brno-venkov

Po třech letech musela uvolnit prostory pro mateřskou školu **Místní knihovna Říčany**. Knihovna byla přestěhovaná do menších prostor přízemí obecního úřadu. Vzhledem k omezeným prostorám proběhla aktualizace fondu naučné literatury, byly vyřazeny staré ročníky periodik. Knihovna je bezbariérová.

Z prostor mateřské školy byla přestěhovaná **Obecní knihovna Syrovice** do prvního patra obecního úřadu.

Obecní knihovna Zastávka rozšířila svoje prostory pro dětské oddělení.

Okres Břeclav

V okrese byly dokončeny rekonstrukce knihoven v obcích Drnholec, Hlohovec, Tvrdonice, Moravská Nová Ves, Dobré Pole a v Lednici. Ve všech knihovnách přispěla rekonstrukce za podpory obcí ke zlepšení podmínek pro poskytování služeb. Do knihovny Dobré Pole (obec do 500 obyvatel) byl pořízen nový nábytek včetně výpůjčního pultu, podařilo se pořídit knihovní systém Clavius a připravuje se zahájení plné automatizace.

Okres Hodonín

Do nových prostor s bezbariérovým přístupem byla přestěhovaná Obecní knihovna Kuželov, Místní knihovna Kněždub a Místní knihovna Ostrovánky.

Nové prostory získala profesionální knihovna – **Obecní knihovna Ratíškovice**, která získala ocenění na slavnostním setkání knihoven obcí v Moravské zemské knihovně a byla nominována na Knihovnu roku 2011 v kategorii Informační počin. Knihovna má bezbariérový vstup a prošla celkovou rekonstrukcí. Nově má webové stránky přes projekt Webovky: <http://www.ratiskovice.knihovna.cz/>

Interiéry Obecní knihovny Ratiškovice

Okres Znojmo

Rekonstrukce proběhla v Obecní knihovně v Těšeticích, do nových prostor byla 1. 10. přestěhovaná knihovna v Želeticích, výměna oken a rekonstrukce podlah proběhla v Obecní knihovně v Jevišovicích. Ve Ctidružicích bude knihovna přestěhovaná spolu s informačním centrem do opraveného kulturního domu. V srpnu se přestěhovala do prostor základní školy Obecní knihovna v Hlubokých Mašůvkách.

5.3.5 Obnovená činnost knihoven

Od dubna 2011 nově zahájila svoji činnost **Obecní knihovna Obora** v regionu Blansko. Knihovna do konce roku využívala výměnné soubory, od roku 2012 bude zahájen nákup knih z prostředků obce. Knihovna pravidelně organizuje čtení a další aktivity pro děti, do své činnosti zapojila také dospělé čtenáře. Knihovna má nové webové stránky přes projekt Webovky: <http://www.obora.knihovna.cz/>

V okrese Znojmo byla nově evidovaná Obecní knihovna v Petrovicích, která současně uzavřela smlouvu o poskytování regionálních služeb. Tuto smlouvu uzavřela také knihovna v Bojanovicích. Nově začaly využívat službu cirkulace výměnných fondů knihovny v Únanově, Bojanovicích, Hodonicích, Újezdě, Šanově a Horních Dunajovicích.

5.3.6 Pozastavená činnost a problémy v knihovnách

Velkým problémem, s nímž se pověřené knihovny každoročně potýkají, je v některých obcích pozastavení nebo dokonce rušení činnosti místních knihoven. Problém pozastavené činnosti zůstává i nadále pouze u malých knihoven. V několika knihovnách došlo k výměně knihovníků. Noví knihovníci jsou proškolení v programech Lanius a Clavius, jsou seznamováni s provozem knihovny a s knihovnickou technikou. Při předání knihovny novým knihovníkům jsou sestaveny protokoly o předání knihovny a jsou uloženy v dokumentaci o knihovně.

V regionu Blansko se dlouhodobě nedaří podepsat Smlouvu o poskytování služeb s obcí Voděrady. Knihovna pracuje standardně, nevyužívá však výměnné fondy. Po jednání zřizovatel zvažuje možnost připojení knihovny k internetu.

Ve třech knihovnách (Bukovinka, Malá Lhota, Újezd u Černé Hory) došlo k personální změně.

V okrese Břeclav došlo k 30. 6. 2011 i přes několikerá jednání se zřizovatelem ke zrušení knihovny v obci Kurdějov. Důvodem byla malá návštěvnost a dostupnost knihovny v Hustopečích (vzdálenost 3 km).

Vzhledem k dlouhodobé nemoci knihovnice v obci Kostice byla knihovně poskytnuta pomoc ze strany regionálního oddělení a výpomoc ze strany Obecní knihovny Tvrdonice. Útvar regionálních služeb zde provedl ve spolupráci se zřizovatelem knihovny plánovanou revizi knihovního fondu.

Ke změně knihovníků došlo v obcích Rakvice, Moravská Nová ves, Popice, Jevišovka, Drnholec, Němčičky a Smolín.

Okres Vyškov

V důsledku opakovaného zaplavení spodní vodou musela být zrušena pobočka Hnaničky umístěná v prostorách základní školy. Uživatelům byly nabídnuty služby Knihovny Karla Dvořáčka nebo rozvoz knih seniorům. Pobočka v Dědicích byla zrušena z důvodu vysokých provozních nákladů a malého využití. Knihovní fond byl zčásti převeden do Knihovny Karla Dvořáčka nebo na další pobočku v Sídlišti Víta Nejedlého, která byla vybavena novým nábytkem, její fond aktualizován a opatřen čárovými kódy a je připraven k půjčování v AKS.

Pozastavenou činnost má knihovna v Pavlovicích a Nových Sadech. V nových prostorách poskytují svoje služby knihovna ve Zbýšově, Šaraticích a Nemochovicích. K personálním změnám došlo v Habrovanech, Medlovicích a Křenovicích. V Křenovicích se konalo výběrové řízení na místo knihovníka, kterého se zúčastnili také zástupci regionálního oddělení pověřené knihovny.

Okres Znojmo

Pro nezáměr občanů byla v květnu uzavřena Obecní knihovna v Tvořihrázi, výměnný fond byl vrácen. V roce 2011 nepracovala knihovna v Kadově ave Starém Petříně. K personálním změnám došlo v knihovně Přeskače, Borotice, Újezd a Únanov, v Hostimi nastoupí nový knihovník v únoru 2012.

5.4 Ediční činnost

Regionální oddělení pověřených knihoven zpracovávají výsledky z činnosti veřejných knihoven svého regionu v uplynulém roce. Městská knihovna Břeclav vydala materiál *Veřejné knihovny regionu Břeclavska v roce 2010*, Městská knihovna ve Znojmě vydala *Výsledky činnosti veřejných knihoven okresu Znojmo za rok 2010. Přehled činnosti veřejných knihoven regionu Vyškov v roce 2010* vydala Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově, Městská knihovna Kuřim zpracovala *Výsledky činnosti knihoven okresu Brno-venkov v roce 2010*. Regionální oddělení Městské knihovny Boskovice zpracovalo *Zhodnocení činnosti knihoven regionu v roce 2010*.

Tyto materiály, slouží nejen pro vyhodnocení činnosti knihovnickům, ale zejména jako informace zřizovatelům pro porovnání činnosti knihoven jednotlivých obcí.

Na webových stránkách pověřených knihoven zpřístupňují regionální oddělení informace pro knihovny, kde informují o novinkách, budují databázi obsluhovaných knihoven regionu včetně údajů o zřizovatelích, vyvěšují zprávy z porad a další informace.

V roce 2011 si Moravská zemská knihovna připomněla **25. výročí vydávání časopisu Duha**, čtvrtletníku, který je určen převážně pro potřeby veřejných knihoven, literárních pracovišť, knihkupců, nakladatelů a odborné veřejnosti. Časopis vychází čtyřikrát ročně v elektronické podobě (<http://duha.mzk.cz/>), dvě elektronická čísla jsou základem pro tištěné dvojčíslo, které vychází dvakrát ročně v nákladu 600 výtisků a je také vystaveno na webových stránkách. Časopis má stále rubriky, do kterých přispívají nejen knihovníci veřejných knihoven, ale také zřizovatelé knihoven a odborníci z řad literátů, filozofů a knihovníků.

Mezi pravidelné rubriky časopisu patří:

Studie/Články
Veřejné knihovny
Medailon
Konference/Akce
Informace pro knihovny
Z činnosti MZK
Recenze
Rozhovor

The screenshot shows the website 'duha.mzk.cz' in Internet Explorer. The browser's address bar shows 'http://duha.mzk.cz/'. The page header features the 'DUHA' logo and the text 'Informace o knihách a knihovnách z Moravy'. Below the header is a navigation menu with items like 'Úvod', 'Aktuální číslo', 'Archiv', 'Rubriky', 'Rejstřík autorů', 'Blogy', 'Pro autory', and 'Kontakt'. The main content area is titled '4 / 2011 Aktuální číslo elektronické verze časopisu Duha'. It includes sections for 'Úvodník' (Introduction by Jana Nejezchlebová), 'Studie/články' (Articles) with links to various topics like hearing impairments and student services, and 'Veřejné knihovny' (Public Libraries) with links to local libraries. A sidebar on the left lists 'Akce pro knihovníky' (Events for librarians) with a calendar view for January and February, and 'Tišťený časopis DUHA' (Printed magazine DUHA). A right sidebar contains 'Novinky' (News) and a login form with fields for 'Uživatelské jméno' (Username) and 'Heslo' (Password).

5.5 Knihovní fondy

Oblast budování a využívání knihovních fondů patří stále mezi nejvýznamnější a nejvíce využívané regionální služby. Nákup knihovních fondů z prostředků obcí uskutečnilo v roce 2011 celkem 6 pověřených knihoven (nově se do této služby zapojila Městská knihovna Břeclav), zpracování knihovního fondu proběhlo v 7 pověřených knihovnách. Budování výměnných fondů a jejich cirkulace prostřednictvím výměnných souborů, stejně tak jako revize a aktualizace knihovního fondu patřily jako každoročně k základním regionálním službám všech osmi pověřených knihoven.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí byl v JMK zabezpečován pro **187 knihoven**, tzn. o 5 více než v uplynulém roce. Hromadné nákupy nové literatury jsou tradičním zdrojem množstevních slev (až 30 %), které umožňují knihovnám získat větší počet přírůstků do knihovních fondů. Zpracování knihovního fondu si v roce 2011 vyžádalo v regionech **278 knihoven**, což představuje oproti minulému roku **nárůst o 35 knihoven**.

Význam budování výměnného fondu a jeho cirkulace prostřednictvím výměnných souborů potvrzuje počet knihoven, které tuto službu každým rokem využívají.

Cirkulace výměnných fondů v letech 2009, 2010 a 2011

	2009	2010	2011	+ / - (2010/2011)
Počet knihoven	589	607	601	-6
Počet expedovaných souborů	2 106	2 154	2 258	+ 104
Počet svazků v souborech	111 750	124 623	132 499	+ 7 876

V roce 2011 využilo cirkulaci v JMK o 6 knihoven méně než v roce 2010 – celkem **601 knihoven**, vypůjčeno bylo o 104 souborů více – celkem **2 258 souborů**, v nichž bylo **132 499 svazků** (nárůst o 7 878 svazků).

Cirkulace výměnných fondů prostřednictvím souborů napomáhá aktualizaci kmenových fondů smluvních knihoven. Přírůstky do výměnných fondů byly pořízeny většinou z krajské dotace na regionální funkce, část představují dary. V roce 2011 byly výměnné fondy tímto způsobem doplněny o **1 015 svazků**. Skutečnost, že lze výměnné soubory expedovat do knihoven dopravou v rámci výkonu regionálních funkcí, zvyšuje zájem o tuto službu. Ne každá pověřená knihovna disponuje možností vlastní dopravy. Bývá využívána kombinace veřejné dopravy, soukromých dopravců a služebního automobilu, např. v okrese Znojmo. Okres Brno-venkov distribuuje výměnné soubory vzhledem k rozsáhlosti regionu kombinací využití poštovních služeb nebo služebního auta zřizovatele, případně při metodických návštěvách.

5.6 Vzdělávání knihovníků

Jednou z prioritních oblastí, kterou pověřené knihovny v roce 2011 zabezpečovaly, bylo vzdělávání knihovníků včetně pořádání seminářů, porad a konferencí. Vzdělávací programy připravilo pro smluvní knihovny 7 pověřených knihoven (kromě Knihovny Jiřího Mahena v Brně, která tento typ činnosti nevykonává). Účast na vzdělávacích aktivitách projevilo **343 knihoven**, což představuje oproti loňskému roku úbytek o jednu knihovnu.

Nejvyšší podíl na vzdělávání knihovníků v JMK měla tradičně MZK v Brně, která z pozice krajského centra vzdělávání připravila pro **231 knihoven** (o 81 více než v roce 2010) kurzy a odborné semináře. Oddělení knihovnictví se zaměřilo na podporu čtenářství a nové formy práce s uživateli. Ve spolupráci s Klubem dětských knihoven SKIP byl připraven seminář **Knihovny a mediální svět zaměřený na práci s obrázky, s texty, s videem** pro využívání na besedách a přednáškách z pohledu autorského zákona a Creative Commons.

Byly připraveny kurzy Vzlety a pády českého komiksu, Od prvního čtení k fantasy světům, Sociální komunikace v knihovnách. Pro knihovníky zejména hudebních knihoven byl připraven seminář Oborová brána Musica (MUS) – jednotný přístup k informačním zdrojům v oblasti hudby a hudební vědy. Na základě požadavků zejména profesionálních knihoven bylo připraveno ve spolupráci s firmou Lanisus školení Clavius. Zájem byl také o kurz Elektronické informační zdroje pro knihovníky a Vyhledávání v bezplatných bibliografických databázích časopiseckých článků. Obě školení byla zajištěna lektory z MZK. Dalším záměrem vzdělávání bylo zkvalitnit a rozšířit práci s informacemi a informační vzdělávání uživatelů knihoven.

Konference Informační gramotnost

V roce 2011 se konal již 10. ročník **konference Informační gramotnost a celoživotní učení** s podnázvem Nové technologie – nové příležitosti – nové výzvy. Konference se zaměřila na jednu z progresivních forem vzdělávání – e-learning. Součástí programu byly aktuality z oblasti

digitalizace, e-booky a praktické workshopy o systémech ve vzdělávání vysokých škol (např. workshop o online (open source) systému pro správu e-portfólií Mahara) a o možnostech tvořivého a moderního sebevzdělávání se (např. tvorba mentálních map, kreativita ve vzdělávání).

Konference Informační gramotnost – nové technologie – nové příležitosti – nové výzvy

Pro knihovníky veřejných knihoven se konal Rekvalifikační knihovnický kurz (2010/2011). Ve školním roce 2010/2011 rekvalifikační knihovnický kurz absolvovalo 15 posluchačů.

Pokračovala spolupráce mezi knihovnami v Jihomoravském kraji, nejen pomoc školním knihovnám, účast vysokoškolských knihovníků na vzdělávacích akcích MZK, ale také poradenství pro knihovny muzeí a galerií.

Oddělení zajišťovalo kurzy ICT v počítačové učebně, semináře a kurzy v konferenčním sále MZK, celkem **17 vzdělávacích akcí** v rámci regionálních funkcí. Všechny tyto akce navštívilo z pověřených, základních i odborných knihoven celkem **352 účastníků** (o 221 méně než v loňském roce). **7 porad** (o tři méně než v roce 2010), které MZK pořádala, navštívilo celkem **57 knihoven** (o dvě více než v předcházejícím roce). Porady v MZK navštívilo **132 účastníků** (o 9 méně).

6 Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí a plnění standardů regionálních funkcí

Pověřené knihovny zabezpečoval všechny regionální činnosti. MZK v Brně vykonávala zejména poradenskou a konzultační činnost, statistiku knihovnických činností, vzdělávání knihovníků, semináře a porady. Knihovna Jiřího Mahena v Brně jako pověřená knihovna okresu Brno–město se spolu se svými 13 pobočkami (tzv. výpůjčními místy) soustředila při výkonu regionálních funkcí především na tvorbu výměnného knihovního fondu; jeho akvizici, zpracování, distribuci a cirkulaci.

Při jednáních se zřizovateli knihoven zdůvodňovaly pověřené knihovny stejně jako v uplynulých letech význam evidence knihoven v databázi MK ČR. Stav evidovaných knihoven byl navýšen o Obecní knihovnu v Petrovicích (okres Znojmo).

V roce 2011 vykonávalo regionální funkce stejně jako v předešlých letech v 7 okresech JMK 8 pověřených knihoven. Počet pověřených knihoven zůstal beze změny.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně zabezpečovala regionální činnosti pro okres Brno-město, jednalo se zejména o tvorbu, distribuci a cirkulaci výměnných souborů. Do krajského výkazu jsou zahrnuty i další regionální činnosti, které KJM v Brně vykonávala. Jde o regionální služby související s odbornou činností v obsluhovaných knihovnách, pobočkách KJM: poradenská a konzultační činnost, porady, revize a aktualizace knihovního fondu a doprava výměnných fondů.

Moravská zemská knihovna v Brně koordinovala plnění standardů RF, které jsou součástí Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. V rámci kraje spolupracovala s osmi pověřenými knihovnami. Plnění RF v kraji zabezpečovalo v přepočteném stavu celkem 27,81 pracovníků.

V rámci regionálních funkcí jsou pověřenými knihovnami vykonávány následující činnosti:

- poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů,
- statistika knihovnických činností,
- vzdělávání knihovníků, semináře, porady,
- tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce,
- pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů,
- nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce,
- servis automatizovaného knihovnického systému.

Jednotlivé standardy představují soubor nároků na způsob a úroveň poskytování služeb, jimiž jsou regionální funkce naplňovány.

6.1 Poradenská a konzultační činnost

Poradenská a konzultační činnost pověřených knihoven byla v roce 2011 druhou nejvíce využívanou službou, vyžádalo si ji **607 knihoven** (o 23 méně než v roce 2010).

Pověřené knihovny JMK uskutečnily spolu s MZK celkem **917 metodických návštěv**, což je o 61 návštěv více než v uplynulém roce. Z celkového počtu **2 284 poskytnutých konzultací** (o 61 více než v předcházejícím roce), zabezpečila MZK v Brně touto činností 79 knihoven JMK (o 6 méně než v roce 2010) a poskytla celkem 168 konzultací (o 8 méně).

Konzultace se týkaly nejčastěji regionální automatizace, výměnných fondů, automatizace knihovnických procesů, grantových možností, webových stránek, statistického výkaznictví, revize a aktualizace knihovnických fondů, knihovnické techniky, práce se čtenářem, vzdělávání, využívání internetu, PIK apod.

Tato regionální služba patří po statistice mezi nejvíce využívané odborné činnosti ze strany základních knihoven. Zahrnuje poradenství ke všem problémům knihovnictví. Zájem o ni projevilo 607 knihoven ze 687 obsluhovaných; to je 88,35 % knihoven. Oproti loňskému počtu (630 knihoven) představuje toto číslo úbytek o 3,35 %.

Frekvence poradenské a konzultační činnosti podle regionů a počtu knihoven, kterým byla poskytnuta:

Brno-venkov (**144**), Vyškov (**89**), Znojmo (87), Hodonín (**76**), Břeclav (**75**), Blansko (**68**), Boskovice (**66**), KJM (**2**).

Pořadí regionů podle počtu udělených konzultací a metodických návštěv:

konzultace: Vyškov (543), Brno-venkov (490), Hodonín (313), Břeclav (290), Blansko (274), Boskovice (245), Znojmo (127), KJM (2).

Celkem bylo poskytnuto pověřenými knihovnami 2 284 konzultací.

Metodické návštěvy: Břeclav (244), Hodonín (160), Znojmo (124), Blansko (112), Boskovice (117), Vyškov (77), Brno-venkov (71), KJM (2).

Celkem bylo vykonáno pověřenými knihovnami 907 metodických návštěv, průměrně vychází na jednu obsluhovanou knihovnu 1,32 metodické návštěvy (o 0,9 více než v roce 2010).

Náplň konzultací a metodických návštěv se týkala všech oblastí práce obsluhovaných knihoven včetně ekonomicko právních otázek. Stejně jako v minulých letech byly konzultace a metodické návštěvy zaměřeny na statistické výkaznictví, automatizaci knihovnických činností včetně internetizace knihoven, výměnné fondy, aktualizaci a revizi knihovních fondů, knihovnickou techniku, grantové programy MK ČR, prostorové a materiální podmínky knihoven včetně propagace jejich činnosti.

Pokles metodických návštěv oproti předcházejícímu roku zaznamenal pouze okres Brno-venkov (- 3). Stejný počet vykázala Knihovna Jiřího Mahena (2). Ostatní pověřené knihovny zaznamenaly nárůst:

Znojmo: + 16

Boskovice: + 15

Hodonín: + 14

Břeclav: + 8

Blansko: + 5

Vyškov: + 2

Došlo ke snížení počtu obslužených knihoven (- 23), navýšil se však počet konzultací (+ 236) a počet metodických návštěv (+ 59).

Poradenská a konzultační činnost

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet konzultací	Počet metodických návštěv
Blansko	69	68	274	112
Boskovice	66	66	245	117
Brno-město	13	2	2	2
Brno-venkov	144	144	490	71
Břeclav	78	75	290	244
Hodonín	79	76	313	160
Vyškov	89	89	543	77
Znojmo	149	87	127	124
Celkem	687	607	2 284	907
MZK v Brně	8	79	168	10
Celkem	695	686	2 452	917

Moravská zemská knihovna v Brně vydává v rámci poradenské činnosti čtvrtletník Duha, časopis informující o knihách a knihovnách z Moravy, který je současně platformou pro informace o aktivitách a dění v knihovnách Jihomoravského kraje.

Standard Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů

Periodicita: Průběžně, metodická návštěva minimálně 1x ročně v každé obsluhované knihovně provozované obci v kraji.

Standard RF byl v oblasti poskytovaných konzultací splněn (v roce 2011 celkem 2 452 konzultací, 2010 – celkem 2 223 konzultací, tj. nárůst o 236 konzultací). Oproti loňskému roku došlo k navýšení počtu metodických návštěv (+ 59), v JMK celkem 917 metodických návštěv, standard byl splněn (v roce 2010 celkem 848 metodických návštěv).

Rozbory činností – vyúčtování dotace RF za rok 2010 bylo doručeno včetně komentáře odboru kultury a památkové péče KÚ JMK v únoru 2011. Byla sestavena Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2010, která byla zaslána Knihovnickému institutu Národní knihovny ČR a odboru kultury a památkové péče JMK. Byla zároveň vystavena na webových stránkách oddělení knihovnictví: <http://www.mzk.cz/region>.

6.2 Statistika knihovnických činností

Vykonávání této regionální služby patří mezi statistickou povinnost vyplývající ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Jejím cílem je shromažďování, zpracování a zveřejňování statistických informací z činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven. Ačkoli se tato služba bezprostředně na rozvoji regionálních činností nepodílí, poskytuje potřebné informace pro jejich další rozvoj. Zahrnuje poradenství, kontrolu, urgenci a zpracování statistických výkazů a komentářů. Náročnější konzultace ke statistice jsou zahrnuty v poradenské a konzultační činnosti. Zpracování statistiky je hlavní náplní činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven a krajské knihovny zejména v období od počátku ledna do poloviny února.

Ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí se liší počty obslužených knihoven (681) a počty zpracovaných statistických výkazů (687) – do výsledného počtu jsou zahrnuty i zpracované statistiky za jednotlivé pověřené knihovny a regionální sumáře. MZK v Brně zpracovala 8 výkazů (výkaz RF za MZK, pověřené knihovny a celokrajský sumář, dále Roční výkaz o knihovně za MZK v Brně, sumář za knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí, sumář za profesionální knihovny, neprofesionální knihovny a celkový sumář všech knihoven).

Již sedmým rokem je využíván v MZK a v pověřených knihovnách statistický program STAT-Excel, který výrazně usnadňuje a zjednodušuje zpracování statistických výkazů a zejména následné vyhodnocení statistických ukazatelů včetně standardu VKIS. Ačkoli je určen především pro vkládání a vyhodnocování údajů, které shromažďuje NIPOS (Roční výkaz o knihovně KULT (MK) 12-01), jsou součástí tabulek i údaje z regionálních činností (výměnné fondy, semináře, porady, konzultace). Je tak možno využívat program i pro průběžné zjišťování informací týkajících se regionálních činností pověřených knihoven.

Standard Statistika knihovnických činností

Periodicita: 1x ročně výkazy, průběžně využití

Standard statistika knihovnických činností byl v rámci kraje i jednotlivých okresů (regionů) splněn, údaje jsou celoročně využívány při analýzách a řešení dílčích problémů v knihovnách.

6.3 Vzdělávání knihovníků, semináře

Vzdělávání knihovníků a semináře patří mezi regionální službu, o kterou bývá již tradičně mezi knihovníky velký zájem. Vzdělávací aktivity, které připravily pověřené knihovny v roce 2011, navštívilo celkem 343 knihoven ze 687, tedy 49,9 %. V porovnání s předchozím rokem představuje snížení o 0,1 %. Počet obslužených knihoven se snížil o 1, počet vzdělávacích akcí o 15 – **celkem 104** (2010 – 119 akcí).

Regiony podle počtu zúčastněných (obsloužených) knihoven:

2011: Hodonín (**63**), Znojmo (**56**), Brno-venkov (**53**), Boskovice (**53**), Břeclav (**43**), Vyškov (**38**), Blansko (**37**).

Pro srovnání rok 2010: Brno-venkov (62), Vyškov (59), Znojmo (53), Hodonín (50), Boskovice (44), Břeclav (42), Blansko (34).

Městská knihovna Kuřim připravila pro knihovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven exkurzi do Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové. Exkurze se zúčastnilo 39 knihovníků z 15 knihoven. V rámci spolupráce mezi regiony byla účast nabídnuta také pracovníkům regionálního oddělení v Boskovicích.

Řada knihoven pověřených regionálními službami spojuje stejně jako v předcházejícím roce vzdělávací akce s poradami pracovníků profesionálních a neprofesionálních knihoven do jednoho dne či několika spádových míst regionu (např. Břeclav). Důvodem je zejména:

- a) minimalizovat uzavření především profesionálních knihoven s jedním pracovníkem,
- b) předcházet problémům s uvolňováním knihovníků jejich zřizovateli,
- c) možnost volby místa a termínu vzdělávací akce dle potřeby či zájmu účastníků,
- d) aktivnější práce v menším kolektivu účastníků,
- e) seznámení se s pracovním prostředím a činností jiné knihovny regionu.

Městská knihovna Břeclav připravila jako každoročně Plán porad a vzdělávání na rok 2011, který vystavila na webové stránky regionálního oddělení. Vzdělávací akce bývají již pravidelně spojeny s poradami. Každoročním problémem je malá účast knihovníků z neprofesionálních knihoven. Z toho důvody zavedlo regionální oddělení také sobotní termín porad.

Programy vzdělávacích aktivit pověřených knihoven se zaměřily zejména na práci se čtenářem, základy katalogizačních pravidel v návaznosti na knihovnický systém, internetové vyhledávače a jejich využití v knihovnách a práce v REKS.

Mezi úspěšné akce se zařadil jako každoročně akreditovaný Rekvalifikační knihovnický kurz v MZK v Brně v délce trvání 160 vyučovacích hodin spojený s návštěvou vybraných veřejných a odborných knihoven.

Mírné snížení počtu vzdělávacích akcí zaznamenala většina regionů: KKD ve Vyškově (- 14), region Boskovice (- 3 akce), region Blansko (- 2 akce), Břeclav (- 1), **navýšení** zaznamenal Znojmo (+ 3), KJM (+ 2) a okres Hodonín.

Nárůst počtu obsloužených knihoven zaznamenal okres Hodonín (+ 13), Brno-venkov a Boskovice (+ 9), Blansko a Znojmo (+ 3), Břeclav (+ 1), snížení bylo v okrese Brno-venkov (- 9) a Vyškov (- 21).

Navýšení počtu všech účastníků vzdělávacích akcí: nejvíc v regionu Boskovice (ze 109 v roce 2010 na **128 v roce 2011**), okres Znojmo (ze 133 v roce 2010 na **148 v roce 2011**), okres Hodonín (z 83 v roce 2010 na **91 v roce 2011**) a v okrese Vyškov (ze 102 v roce 2010 na **110 v roce 2011**). Pokles zaznamenal region Blansko (ze 115 v roce 2010 na 69 v roce 2011), Brno-venkov (ze 121 v roce 2010 na 110 v roce 2011) a okres Břeclav (ze 169 v roce 2010 na 167 v roce 2011).

Došlo k navýšení počtu všech vyučovacích hodin: nejvíce v regionu Blansko (ze 105 na 119 hodin), v okrese Znojmo (z 61 na 68 hodin), v regionu Boskovice a v okrese Břeclav (+ 4 hodiny), v okrese Hodonín (+ 2 hodiny). Stejný počet vyučovacích hodin zůstal v okrese brno-venkov (10), ke snížení došlo v okrese Brno-město (- 8 hodin).

V celkovém součtu všech pověřených knihoven byl zaznamenán za rok 2011 oproti roku 2010 nárůst všech vyučovacích hodin (ze 380 v roce 2010 na 388 v roce 2011). Došlo ke snížení počtu hodin v rámci RF (- 28 hodin). Snížil se také počet všech účastníků vzdělávacích akcí (- 9) a počet účastníků akcí v rámci RF (- 23).

Moravská zemská knihovna zaznamenala nárůst v počtu obsloužených knihoven o 81, v počtu účastníků i v počtu hodin byl zaznamenán oproti roku 2010 pokles.

Vzdělávání knihovníků, semináře

Region	Počet obsluž. knihoven		Počet všech vzdělávacích akcí		Počet v rámci RF		Počet všech účastníků		Počet účastníků v rámci RF		Počet všech vyučovacích hodin		Počet hodin v rámci RF	
	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010
Blansko	37	34	13	15	5	8	69	115	41	101	119	105	23	53
Boskovice	53	44	7	10	7	10	128	109	128	109	37	33	37	33
Brno-město			4	2			1				48			
Brno-venkov	53	62	3	4	3	4	110	121	110	121	10	10	10	10
Břeclav	43	42	8	9	8	9	167	169	167	169	24	20	24	20
Hodonín	63	50	4	3	4	3	91	83	91	83	11	9	11	9
Vyškov	38	59	38	52	38	52	110	102	110	102	71	86	71	86
Znojmo	56	53	27	24	27	24	148	133	148	133	68	61	68	61
Celkem	343	344	104	119	92	110	824	833	795	818	388	380	244	272
MZK	231	150	17	21	16	21	352	573	343	573	104	320	97	320
Celkem	574	494	121	140	108	131	1176	1406	1138	1391	492	700	341	592

Srovnání celkových výsledků z let 2010 a 2011

Celkem JMK	Počet obsluž. knihoven	Počet všech vzdělávacích akcí	Počet v rámci RF	Počet všech účastníků	Počet účastníků v rámci RF	Počet všech vyučovacích hodin	Počet hodin v rámci RF
2010	494	140	131	1406	1391	700	592
2011	574	121	108	1176	1138	492	341
Rozdíl	+ 80	- 19	- 23	- 230	- 253	- 208	-251

Standard Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Periodicita: 4x ročně porada ředitelů/pracovníků pověřených knihoven,

2x ročně porady knihovníků profesionálních obsluhovaných knihoven. Další vzdělávací akce (semináře, školení aj.) zajišťující nabídku odborného vzdělávání v rozsahu 30 hodin všem knihovníkům profesionálních a v rozsahu 8 hodin všem knihovníkům neprofesionálních knihoven v kraji.

V Jihomoravském kraji se konaly v roce 2011 celkem dvě porady ředitelů pověřených knihoven a tři porady pracovníků regionálních oddělení. Za účasti zástupce z odboru kultury a památkové péče JMK se konala porada ekonomických pracovníků, jejímž cílem byla koordinace postupů při vykazování dotace RF. Výsledkem vzájemných jednání byl **Metodický pokyn k zajištění jednotného postupu při vyúčtování ekonomické části dotace poskytované Jihomoravským krajem na zajištění regionálních funkcí.**

Standard dvou porad pro profesionální knihovníky byl splněn v každé pověřené knihovně. V případě neprofesionálních knihoven se konání porad daří zajišťovat v rámci spádových oblastí obvykle ve více termínech z důvodu obtížného uvolňování pracovníků z jejich hlavního pracovního procesu.

6.4 Porady

Porady patří mezi důležité regionální činnosti, neboť napomáhají koordinaci a přispívají ke kvalitativnímu rozvoji RF. Porad pověřených knihoven se zúčastnilo celkem **370 knihoven**, což představuje **53,8 %** z celkového počtu 687 obsluhovaných knihoven, oproti roku 2010 snížení o 22 knihoven.

Ve snaze o sjednocení a koordinaci výkonu regionálních služeb v JMK a k zajištění výkonu jednotlivých činností se v roce 2011 konaly dvě porady ředitelů pověřených knihoven, z toho jedna se zástupci KÚ JMK, a tři porady vedoucích regionálních oddělení pověřených knihoven. Na poradách vystupují pravidelně pracovníci regionálních oddělení a informují o regionálních činnostech, které poskytují smluvním knihovnám. Přínos regionálních služeb pro základní knihovny oceňují zejména zřizovatelé knihoven a pověřené knihovny, jejichž prostřednictvím jsou služby nabízeny i těm nejmenším knihovnám.

Výkon regionálních funkcí podpořený dotačním programem JMK je knihovnami stále obecně hodnocen jako velmi pozitivní a to na základě jak kladných hodnocení samotných knihoven, tak jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé regionální služby využívají a jejichž rozsah i kvalita se zásluhou včasné dotace JMK zvýšila kvantitativně i kvalitativně také v roce 2011.

Již tradičně se v listopadu konala **koordináční porada zřizovatelů profesionálních knihoven a vedoucích profesionálních knihoven JMK** v MZK v Brně. Pozvání přijala Mgr. Zlata Houšková, vedoucí oddělení vzdělávání Knihovnického institutu NK, která vystoupila v odborné části programu s přednáškou Knihovna – tradiční značka dobré kvality. Projekt Webovky představila Mgr. Olga Prokopová. V bloku profesionálních knihoven vystoupila Městská knihovna Moravský Krumlov, Městská knihovna Ivančice a Městská knihovna Rájec-Jestřebí, které patří k nejlépe pracujícím profesionálním knihovnám v kraji. Komunitní aktivity Městské knihovny Blansko představil ředitel knihovny Mgr. Pavel Příkryl.

Mgr. Zlata Houšková, vedoucí oddělení vzdělávání

Mgr. Pavel Příkryl, ředitel MěK Blansko

Porad, které připravilo 8 pověřených knihoven a MZK v Brně, se zúčastnilo **427 knihoven** (o 20 méně než v roce 2010).

Na poradách byly projednávány aktuální otázky profesionálních a neprofesionálních knihoven, standard VKIS, výsledky činnosti knihoven za rok 2010, PIK, statistika, revize a aktualizace výměnných fondů, granty a aktuální informace z oblasti knihovnictví, zhodnocení poskytovaných regionálních služeb za uplynulé období či vzdělávání knihovníků. Hlavním tématem v roce 2011 bylo prosazování Koncepce rozvoje regionálních funkcí v Jihomoravském kraji na období 2011-2014, zavádění REKS a projekt internetizace knihoven.

Porady jsou pravidelně pozitivně hodnoceny zejména coby jako platforma výměny zkušeností a odborných znalostí mezi knihovníky. Účast představitelů samosprávy a odborníků z praxe, zejména na poradách ředitelů a metodiků pověřených knihoven, je cennou příležitostí ke vzájemnému informování a konzultacím.

Obdobně jako vzdělávací akce jsou porady regionálních oddělení pověřených knihoven často soustředěny do 2-3 spádových obcí regionu a uskutečňovány společně se vzdělávacími programy – viz Vzdělávání knihovníků, semináře.

Porady

Region		Počet obslužených knihoven		Počet akcí		Počet účastníků	
	Obsluh.	2011	2010	2011	2010	2011	2010
Blansko	69	7	7	3	3	29	35
Boskovice	66	53	44	5	4	112	84
Brno-město	13	13	14	1	2	14	26
Brno-venkov	144	129	154	10	15	210	235
Břeclav	78	65	64	7	7	157	147
Hodonín	79	49	54	3	2	95	98
Vyškov	89	5	6	2	2	7	12
Znojmo	149	49	49	5	6	53	95
Celkem	687	370	392	36	37	677	732
MZK v Brně	8	57	55	7	10	132	123
Celkem	695	427	447	43	51	809	855

6.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu

Tato odborně a časově náročná regionální služba patří podle počtu obslužených knihoven k nejméně využívaným regionálním službám, ačkoli došlo ke zvýšení počtu obslužených knihoven (+ 26). Je knihovněm zajišťována několika způsoby:

- a) provedením úplné revize knihovního fondu včetně aktualizace a potřebné administrativy (vyplnění Protokolu o provedení revize knihovního fondu a Zdůvodnění zjištěného rozdílu při revizi) – nejméně častý způsob,
- b) praktickou pomocí knihovníkovi při zahájení a ukončení revize – nejčastější způsob,
- c) metodickou pomocí či průběžnými konzultacemi.

Snahou při zajišťování této služby je její maximálně efektivní vykonávání, což může být dosaženo pouze při tzv. automatizované revizi, tedy v knihovnách, které mají zakoupen revizní modul. V souvislosti se zaváděním REKS a nezbytným souvisejícím ukládáním knihovního fondu se tímto způsobem provádí současně revize.

Výjezdy do knihoven na zahájení revizních prací včetně aktualizací se realizovaly tak jako v předcházejícím roce až po obdržení dotace na RF.

Revizí a aktualizací knihovních fondů bylo obsluženo ve sledovaném období **137 knihoven** (v roce 2010 o 26 knihoven méně). Revizními pracemi v **99 knihovnách** (o deset více než v roce 2010) prošlo 478 697 k.j., což představuje nárůst o 54 553 k.j. oproti minulému roku. V jedné z 89 knihoven bylo **zrevidováno v průměru 4 835,3 k.j.** (v roce 2010 průměrně 4 765,6 k.j.).

Nepatrný nárůst revizní činnosti zaznamenaly takřka všechny pověřené knihovny v různé míře, největší nárůst počtu revidovaných svazků byl v okrese **Břeclav (+ 84 731 k.j.)**, **Brno-venkov (+ 13 568 k.j.)**, **Znojmo (+ 5 961 k.j.)** a **Blansko (+ 5 535 k.j.)**. K většímu poklesu v počtu revidovaných k. j. došlo v regionu Boskovice (- 12 827 k. j.). Mnohá regionální oddělení nečekají na vyzvání zřizovatelů k revizi a samy iniciují vykonání revize v knihovnách, kterým uběhla pětiletá lhůta.

Součástí revizí jsou aktualizace knihovních fondů, které provádějí většinou pracovníci regionálních oddělení.

Počet revidovaných knihoven se zvýšil v okrese Hodonín (+ 10), Boskovice (+ 8), Znojmo (+ 2). Stejný počet zůstal v okrese Brno-město. Ke snížení počtu revidovaných knihoven došlo v okrese Brno-město (- 8), Blansko (- 2), Vyškov (- 1). V okrese Brno-venkov došlo ke snížení v důsledku zavádění REKS.

V okrese Brno-venkov probíhá revize a aktualizace fondů přes jednotlivá střediska (Modřice – 8 881 sv., Kuřim – 28 793 sv., Židlochovice – 15 113 sv. a Oslavany – 5 129 sv.).

MZK v Brně tuto regionální službu přenesla na pověřené knihovny. Zabezpečuje ji v rámci poradenské a konzultační činnosti.

Revize a aktualizace knihovního fondu

Region	Počet obslužených knihoven	Počet revidovaných knihoven	Počet revidovaných KJ	Průměrný počet revidovaných KJ v 1 knihovně
Blansko	19	2	29 766	14 833
Boskovice	16	14	27 593	1 970,9
Brno-město	3	3	19 750	6 583,3
Brno-venkov	21	16	57 916	3 619,7
Břeclav	33	19	134 956	7 102,9
Hodonín	16	17	120 671	7 098,2
Vyškov	12	12	50 785	4 232
Znojmo	17	16	37 260	2 328,7
Celkem	137	99	478 697	4 835,3

Standard Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Okruh příjemců: Neprofesionální knihovny a knihovny s pracovním úvazkem nejvýše 1,0 v kraji

Periodicita: 1x za pět let - na vyžádání.

Počet revidovaných knihoven není v jednotlivých regionech každý rok stejný. Určujícím hlediskem je pětiletá lhůta stanovená prováděcí vyhláškou ke knihovnímu zákonu č. 88/2002 Sb. Z toho důvodu může být v některých letech množství revidovaných knihoven vyšší a v jiných nižší. Určující je plán revizí, který si vytváří regionální oddělení pověřených knihoven. Revize v knihovnách probíhá současně také s ukládáním knihovního fondu při zavádění REKS (knihovny okresu Brno-venkov, Blansko, Boskovice a Znojmo). Plán revizí byl v jednotlivých pověřených knihovnách splněn.

6.6 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Podle zájmu smluvních knihoven se tato regionální služba umístila na 8. místě mezi regionálními funkcemi. Nákupem knihovního fondu, který finančně dotují zřizovatelé knihoven, bylo obsluženo **187** knihoven, to je **27,2 %** z počtu obsluhovaných knihoven, což je o 0,8 % více než v minulém roce (26,4 %). Jednalo se o nákup knih do kmenového fondu knihoven financovaných obcí. Tuto regionální službu vykonávaly s výjimkou Blanska a Boskovic všechny pověřené knihovny. Na nákup KF z prostředků obcí pro KJM v Brně přispěly 2 městské části (Ořešín a Chrlice), celkem se jednalo o 44 svazků (úbytek o 75 svazků oproti roku 2010).

K nárůstu počtu obslužených knihoven došlo v okrese Hodonín a Znojmo (+ 1 knihovna), snížení zaznamenal okres Brno-město (- 2 knihovny) a okres Vyškov (- 1 knihovna). **Zcela nově se do této služby zapojil okres Břeclav (5 knihoven, nakoupeno 226 svazků).** Celkový počet nakoupených knihovních jednotek se snížil (- 489 k.j.).

MZK tuto službu smluvně přenesla na pověřené knihovny. Oproti loňskému roku došlo k navýšení počtu obslužených knihoven o 5.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet nakoupených KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných	
				2011	2010
Blansko	69	0	0	0	0
Boskovice	66	0	0	0	0
Brno-město	13	2	44	15,3	28,5
Brno-venkov	144	60	5 357	41,6	40,9
Břeclav	78	5	226	6,4	0
Hodonín	79	56	4 339	70,8	69,6
Vyškov	89	61	2 771	68,5	69,6
Znojmo	149	3	55	2,0	1,3
Celkem, %	687	187	12 792	27,2	26,8

6.7 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Požadavky na tuto regionální službu ze strany smluvních knihoven ji řadí na 7. místo mezi regionálními funkcemi. V roce 2011 byla poskytována **278 knihovnám** (o 35 více než v roce 2010) z počtu 687 obsluhovaných knihoven; to je **40,4 %** smluvních knihoven.

Zpracování knihovního fondu zabezpečovalo v roce 2011 celkem 7 pověřených knihoven (kromě Blanska). Oproti loňskému roku se zvýšilo procento obslužených knihoven z počtu obsluhovaných v celokrajském měřítku o **5,2 %**.

Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet zpracovaných KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných	
				2011	2010
Blansko	69	0	0	0	0
Boskovice	66	1	120	1,5	1,5
Brno-město	13	2	44	15,3	28,5
Brno-venkov	144	115	9 037	79,8	56,9
Břeclav	78	5	226	6,4	0
Hodonín	79	56	5 309	70,8	70,8
Vyškov	89	61	2 839	68,5	69,6
Znojmo	149	38	2 527	25,5	25,1
Celkem,%	687	278	20 102	40,4	35,2

Oproti loňskému roku došlo ke zvýšení počtu obslužených knihoven o 35 (2010 – 243 obslužených knihoven). Počet zpracovaných k. j. se naproti tomu snížil o 333.

Standard Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce

Základní parametry:

průměrná velikost obce (počet obyvatel): 500

průměrný počet zpracovaných svazků ročně: 30

úvazek (na 1 knihovnu): 0,01.

Jiná měřítka: Minimální příspěvek provozovatele (obce) činí 10,- Kč na 1 obyvatele.

Tento standard je plněn dle možností obecních úřadů a požadavků jednotlivých knihoven. Většina knihoven si zajišťuje nákup a zpracování KF sama. Na nákup knih do svých kmenových fondů přispívají v Jihomoravském kraji obecní úřady v šesti okresech: Hodonín, Brno-venkov, Brno-město, Vyškov a Znojmo, od roku 2011 nově také Břeclav. Je úkolem regionálních oddělení pověřených knihoven usilovat o zvýšení počtu obcí, které přispívají na nákup a zpracování KF, což přispívá ke zvýšení úrovně zpracovaných fondů a zásluhou množstevních slev je umožněn nákup většího množství knih do obecních knihoven.

6.8 Cirkulace výměnných souborů

Kromě klasických knižních dokumentů jsou do výměnných fondů podle zájmu knihoven pořizována i periodika a CD-ROM. Ke konci roku 2011 bylo ve výměnném fondu osmi pověřených knihoven zaevidováno **203 416 k.j.** Přírůstek výměnného fondu k 31. 12. 2011 byl **20 636 k.j.** (v roce 2010 – 19 344 k.j.).

Největší roční přírůstek zaznamenala do výměnného fondu MěK Kuřim (**5 275 sv.**), MěK Znojmo (**3 497 sv.**), Břeclav (**3 003 sv.**), KKD Vyškov (**2 421 sv.**), MěK Hodonín (**2 151 sv.**), MěK Boskovice (**1 653 sv.**), KJM (**1 448 sv.**) a MěK Blansko (**1 188 sv.**).

Pořadí regionů podle velikosti přírůstku VF a průměrného počtu VF

Pořadí	Region	Přírůstek VF v 1 knihovně (rok 2010)	Velikost VF v 1 knihovně
1.	Brno-město	111,3 (143,6)	1 713,3
2.	Břeclav	38,5 (40,4)	392,8
3.	Brno-venkov	36,6 (32,5)	318,7
4.	Hodonín	27,2 (27,6)	316,9
5.	Vyškov	27,2 (18,7)	174,8
6.	Boskovice	25,0 (24,0)	229,1
7.	Znojmo	23,4 (17,7)	206,0
8.	Blansko	17,2 (19,9)	263,3
	Průměr v JMK	30,03 (28,07)	296,0

Výměnné fondy

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven VF		% obslužených knihoven z počtu obsluhovaných	
		2011	2010	2011	2010
Blansko	69	60	60	86,9	88,2
Boskovice	66	64	64	96,9	96,9
Brno-město	13	13	14	100	100
Brno-venkov	144	119	118	82,6	81,9
Břeclav	78	78	78	100	100
Hodonín	79	77	77	97,4	97,4
Vyškov	89	89	89	100	100
Znojmo	149	101	107	67,7	70,8
Celkem, %	687	601	607	87,4	88,0

O soubory z výměnných fondů budovaných 8 knihovнами pověřenými regionálními funkcemi požádalo **601** knihoven z 687 obsluhovaných; to je **87,4 %**. Oproti loňskému roku došlo ke snížení o 6 knihoven.

Pořadí regionů podle počtu základních knihoven, které požádaly o cirkulaci výměnných fondů: Kuřim (**119**), Znojmo (**101**), Vyškov (**89**), Břeclav (**78**), Hodonín (**77**), Boskovice (**64**), Blansko (**60**), KJM (**13**).

Knihovny si zapůjčily **2 258 souborů**, tedy o **104 souborů více** než v uplynulém roce. Do souborů bylo zařazeno **132 499 svazků**, tedy o 7 876 více než v roce 2010. Každá z 601 obslužených knihoven si odebrala v průměru 3,7 souborů (v roce 2010 – 3,5 souboru). Do jednoho souboru bylo zařazeno v průměru 58,6 svazků (v roce 2010 průměrně 57,8 svazků).

Nejvíce souborů vyexpedovaly do základních knihoven: MěK Hodonín (**482**), MěK Kuřim (**373**), KKD Vyškov (**314**), MěK Boskovice (**291**), MěK Znojmo (**232**), MěK Blansko (**217**), MěK Břeclav (**184**) a KJM (**165**).

V průměru zařadily knihovny do jednoho souboru: MěK Břeclav (**141,4 sv.**), MěK Znojmo (**77,7 sv.**), MěK Boskovice (**49,0 sv.**), MěK Blansko (**67,9 sv.**), MěK Brno-venkov (**68,0 sv.**), MěK Hodonín (**42,4 sv.**), KKD Vyškov (**32,7 sv.**), KJM (**20,3 sv.**).

Jedné obslužené knihovně bylo průměrně poskytnuto: Břeclav (**333,7 sv.**), Hodonín (**264,6 sv.**), KJM (**258,8 sv.**), Blansko (**245,8 sv.**), Boskovice (**222,9 sv.**), Brno-venkov (**213,2 sv.**), Znojmo (**178,6 sv.**) a Vyškov (**115,5 sv.**).

Některé z pověřených knihoven umožňují smluvním knihovnám objednávat a kontrolovat obsah výměnných souborů prostřednictvím on-line katalogu (např. KKD Vyškov, MěK Břeclav, MěK Blansko). Výměna souborů není vázána na časové období, je umožněna i průběžná cirkulace. Pověřené knihovny mají většinou stanovena pravidla pro půjčování výměnných souborů v podobě výpůjčních řádů pro výměnné fondy (KKD Vyškov, MěK Břeclav).

Cirkulace výměnných fondů je 3. nejvíce využívanou regionální funkcí (využívá ji 601 knihoven). MZK v Brně přenesla tuto službu smluvně na pověřené knihovny.

Výměnné fondy

Region	Stav VF		Přírůstek VF	
	2011	2010	2011	2010
Blansko	18 172	16 984	1 188	1 359
Boskovice	15 123	13 470	1 653	1 586
Brno-město	22 274	21 495	1 448	2 011
Brno-venkov	45 897	44 532	5 275	4 690
Břeclav	30 644	27 807	3 003	3 155
Hodonín	25 042	22 618	2 151	2 187
Vyškov	15 566	13 145	2 421	1 669
Znojmo	30 698	27 213	3 497	2 687
Celkem, %	203 416	187 264	20 636	19 344

Region	Počet expedovaných souborů		Počet svazků v souborech		Průměrný počet svazků/1 soubor	
	2011	2010	2011	2010	2011	2010
Blansko	217	197	14 752	14 884	67,9	75,5
Boskovice	291	262	14 268	13 232	49,0	50,5
Brno-město	165	231	3 365	4 292	20,3	18,5
Brno-venkov	373	376	25 375	25 437	68,0	67,6
Břeclav	184	172	26 033	23 843	141,4	138,6
Hodonín	482	451	20 375	19 154	42,2	42,4
Vyškov	314	254	10 285	7 776	32,7	30,6
Znojmo	232	211	18 046	16 005	77,7	75,8
Celkem, %	2 258	2 154	132 499	124 623	58,6	57,8

Standard Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Periodicita: Minimálně 2x ročně 1 soubor s minimálně 30 svazky

Jiná měřítka: Minimální roční přírůstek výměnného fondu 1 500 v 1 PK, která obsluhuje 80 knihoven.

V celokrajském měřítku i v rámci jednotlivých okresů a regionů byl tento standard splněn. Největší nárůst svazků poskytnutých v souborech zaznamenal Vyškov (+ 2 509), Břeclav (+ 2 190), Znojmo (+ 2 041), Hodonín (+ 1 221) a Boskovice (+ 1 036).

Frekvence jednotlivých regionálních funkcí, porovnání dle počtu obslužených knihoven

Region	Počet obsluh. knihoven	Počet knihoven obslužených regionálními funkcemi						
		Poradenská a konzult. činnost	Vzdělávání, semináře	Porady	Revize a akt. KF	Nákup KF z prostř. obcí	Zprac. KF z prostř. obcí	Cirkulace VF - soubory
Blansko	69	68	37	7	19	0	0	60
Boskovice	66	66	53	53	16	0	1	64
Brno-město	13	2	0	13	3	2	2	13
Brno-venkov	144	144	53	129	21	60	115	119
Břeclav	78	75	43	65	33	5	5	78
Hodonín	79	76	63	49	16	56	56	77
Vyškov	89	89	38	5	12	61	61	89
Znojmo	149	87	56	49	17	3	38	101
Celkem	687	607	343	370	137	187	278	601

6.9 Servis výpočetní techniky

Tuto regionální funkci nevykonávají všechny pověřené knihovny. V závislosti na stoupajícím počtu knihoven vybavených PC se zvyšuje i využití této služby. Podle definice uvedené ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí pro rok 2011 patří do této služby:

„jen ty zásahy, které představují servisní práce na SW, AKS a dalších programech, např. instalace a údržba knihovnických a jiných programů, generování a aktualizace souborných katalogů, servis programu pro evidenci a cirkulaci výměnného fondu, konfigurace systémů, upgrade na aktuální verze atd. Jedná se o zásahy prováděné servisními pracovníky nebo správci sítí. Tyto činnosti hradí PK nebo KK. Nezapočítávají se metodické aktivity, např. ukládání dat, export, zaškolování knihovníka, zálohování dat, výměna toneru apod.“

V roce 2011 byla tato služba podle komentářů pověřených knihoven zaměřena na export a import aktuálních záznamů do počítače při předávání nově zakoupených a zpracovaných knih knihovnám, které mají stejný automatizovaný knihovnický systém, provádění upgrade, opravy automatizovaných knihovnických systémů, odstraňování menších závad na hardware, nastavení SW, školicí a poradenskou činnost. Dále pomoc při zavádění automatizovaných systémů do knihoven (AKS Clavius, Clavius REKS), nastavení systému pro přispívání do souborného katalogu, stahování záznamů pomocí ISHARE apod. Pracovnice regionálních oddělení poskytovaly knihovnám především úpravy a nastavení, odstranění drobnějších závad, export a import dat souborů VF, prováděly školicí a poradenskou činnost v otázkách AKS a ICT.

V okrese Blansko se jednalo o individuálně poskytované informace o možnostech počítačové techniky v knihovnách. Přibývá knihoven, které mají zájem získat program Clavius. Menší knihovny byly osloveny s nabídkou systému Clavius REKS. Zavádění tohoto systému bude zejména z důvodu vykonávání revize knih v zákonných lhůtách.

V okrese Hodonín má každá knihovna ročně podle smlouvy nárok na úhradu 1 hodiny vzdáleného přístupu z prostředků RF. MěK v Kuřimi, pověřená knihovna okresu Brno-venkov, poskytovala v roce 2011 servis již pouze obecním knihovnám, vzhledem ke stále se zvyšující částce za paušální platby. Bezplatný servis byl poskytnut 33 obecním knihovnám. Při zavedení Clavius REKS hradila knihovna servis dalším 21 obecním knihovnám. V okrese Vyškov je možné u knihoven pracujících ve stejném AKS jako pověřená knihovna (ARL) poskytovat vzdálenou správu (12 knihoven). 4 knihovny v okrese používají systém Clavius, kde je pomoc pověřené knihovny omezená. V okrese Znojmo je služba zajišťována pomocí správce sítě MěK, který se podílí na odstraňování drobných závad, aktualizacích, zálohování a nastavení AKS Clavius/LANius a nově i na provozu Clavius REKS.

Servis výpočetní techniky byl zprostředkován **150** smluvním knihovnám (o 28 více než v loňském roce), to je 21,8 % z počtu obsluhovaných knihoven (687). Patří mezi jednu z nejméně využívaných regionálních služeb, která však významně napomáhá zkvalitňovat činnost regionálních oddělení pověřených knihoven.

6.10 Doprava v rámci regionálních funkcí

Služebního vozidla knihovny, zřizovatele, soukromého dopravce či sdruženého vozového parku kulturních zařízení zřizovatele, referentského vozidla k zajištění regionálních služeb požadovaných základními knihovnami regionu použily dle místních možností všechny pověřené knihovny.

V závislosti na charakteru regionu, druhu regionální služby a způsobu jejího uskutečnění se liší počty knihoven, do kterých byla doprava tímto způsobem zajištěna (13–110 knihoven) a počty najetých km (1 300 – (KJM) 7 717 – (Hodonín)).

Doprava v rámci regionálních funkcí sloužila převážně k rozvozu souborů výměnného fondu, při provádění revizí a aktualizací knihovního fondu, k distribuci novinek nakoupených a zpracovaných smluvním knihovnám za finanční prostředky obcí a měst, k metodickým návštěvám, k nákupu knihovního fondu.

Doprava hrazená z dotace na regionální funkce byla realizována do **580 knihoven** (v roce 2010 do 588 knihoven). Celkem bylo ujeté **34 350 km** (o 757 km méně než v roce 2010). Cesta do jedné z obslužených knihoven byla v průměru **59,7 km** (v loňském roce 59,2 km).

Pořadí pověřených knihoven podle počtu knihoven, které využily dopravu v rámci regionálních funkcí:

MěK Kuřim (110), MěK Znojmo (99), KKD Vyškov (89), MěK Břeclav (78), MěK Hodonín (78), MěK Blansko (59), MěK Boskovice (54), KJM v Brně (13).

Výčet knihoven dle počtu ujetých km k zajištění regionálních služeb:

MěK Hodonín (7 717), MěK Břeclav (5 845), MěK Brno-venkov (5 300), MěK Znojmo (4 647), KKD Vyškov (4 432), MěK Blansko (3 135), MěK Boskovice (1 974), KJM v Brně (1 300).

7 Závěr

Zásluhou podpory ze strany zřizovatelů pověřených knihoven zejména v I. čtvrtletí roku se podařilo udržet úroveň regionálních služeb ve standardní kvalitě. Stejně tak zásluhou pracovníků regionálních oddělení.

Dotační program JMK na podporu RF knihoven je stále celkově hodnocen velice pozitivně a to na základě kladných hodnocení knihoven i jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé služby využívají. Pozitivní vliv na další rozšiřování regionálních služeb mají osobní konzultace pracovníků se starosty jednotlivých obcí.

V příštích letech bude věnována pozornost procentuálnímu zastoupení zejména prostředků na nákup VF a spotřebě energií, a to především ve srovnání s celorepublikovými ukazateli.

Brno-venkov: nákup pro 59 knihoven. Knihy byly nakoupeny podle objednávek knihovníků okresu. Nakoupeno bylo 5 103 sv. 23 knihoven si nakupovalo samo, knihy dodaly pouze na zpracování. Celkem bylo zpracováno 9 291 sv. Rozvoz knih do obecních knihoven byl zajišťován služebním vozidlem městského úřadu v kombinaci s využitím poštovních služeb.

Boskovice: zpracováno 156 k.j. pro neprofesionální knihovnu ve Svitávce.

Hodonín: nákup pro 55 knihoven celkem 5 103 svazků, zpracování pro 56 knihoven celkem 5 860 svazků.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně: nákup a zpracování celkem 119 svazků pro pobočky ve čtyřech městských částech (Maloměřice, Ořešín, Chrlice a Ivanovice).

Vyškov: pro 62 knihoven nakoupeno a zpracováno celkem 2 712 sv.) Z regionálních prostředků byly hrazeny náklady na zpracování a na expedici. Vzhledem k roku 2009 nárůst o dvě obsluhované knihovny.

Znojmo: nákup pro 2 knihovny, do kmenového fondu nakoupeno 27 k.j. Zpracování je využíváno více knihovnami (38). Jedná se většinou o zpracování nově zakoupených knih a darů. Oproti roku 2009 využilo službu nákupu KF z prostředků obcí o dvě knihovny méně, zpracování KF bylo zajištěno pro stejný počet knihoven.

Zásluhou podpory ze strany zřizovatelů pověřených knihoven zejména v začátku roku se podařilo zachovat úroveň regionálních služeb ve standardní kvalitě. Stejně tak zásluhou pracovníků regionálních oddělení.

Dotační program JMK na podporu RF knihoven je celkově hodnocen velice pozitivně a to na základě kladných hodnocení knihoven i jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé služby využívají. Pozitivní vliv na zapojování dalších knihoven do systému regionálních služeb a jejich další rozšiřování mají také osobní konzultace pracovníků se starosty jednotlivých obcí. Nová koncepce regionálních funkcí předkládá vizi dalšího rozvoje knihoven směrem k podpoře automatizace a kooperace knihoven, webových stránek, nových forem vzdělávání a efektivnějšího využití výměnných fondů. Krajská knihovna bude usilovat za pomoci pověřených knihoven o naplňování vytyčených cílů, které přispějí ke zkvalitňování a rozšiřování poskytovaných služeb.

8 Celkové hodnocení výkonu a financování regionálních funkcí v roce 2011

Dotace na podporu výkonu regionálních funkcí umožňuje zajistit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb i v těch nejmenších obcích a podle hodnocení pověřených knihoven JMK je knihovnam i jejich zřizovateli hodnocena kladně. Mezi nejvíce využívané služby patří distribuce výměnných fondů, poradenství, pomoc při revizích a aktualizacích knihovního fondu a servis knihovního systému. V oblasti poradenství byla také v roce 2011 věnována pozornost dotačnímu programu VISK 3 (zpracování žádostí projektu na pořízení AKS Clavius a Clavius REKS), legislativě, internetizaci knihoven, statistickému vykazování a webovým stránkám knihoven.

Standardy a cíle regionálních funkcí se podařilo naplnit i v roce 2011. Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji napomohl dalšímu zkvalitnění a rozšíření výkonů jednotlivých regionálních funkcí, což se projevilo zejména na úseku budování a využívání výměnných fondů, poradenství a vzdělávání. Dostupnost RF pro základní knihovny byla řešena v některých regionech (např. Brno-venkov) formou spádových oblastí, tzv. středisek, které napomáhaly zejména při cirkulaci VF. Pověřené knihovny se snažily vytvářet podmínky pro zlepšování výkonu RF, optimalizovat provozní podmínky a zkvalitňovat pomoc smluvním knihovnám, tak aby byl zajištěn standardní výkon regionálních funkcí.

Také v průběhu roku 2011 byla řešena problematika internetizace knihoven a zajišťování aktuálních informací pro knihovny ze strany krajské knihovny. Pozitivní zprávou bylo ujištění, že i v následujícím roce bude hrazeno internetové připojení ze státních prostředků. Negativním jevem byla neinformovanost dosud nepřipojených knihoven o termínu připojení. U mnohých bylo připojení odloženo na rok 2012.

Nadále se zkvalitňoval obsah webových stránek knihoven, mnohé knihovny využily nabídku stránek přes projekt Webovky, který nabízí webové stránky pro knihovny k takřka okamžitému využití. Knihovny využívaly také možnost webových stránek přes Šablonu webu pro malé knihovny, projekt Knihovny města Hradce Králové.

Informace o knihovních fondech jsou prostřednictvím on-line katalogů a katalogů výměnných souborů dostupné jednotlivým knihovnám v regionu. Rozšiřovány jsou on-line služby i pro meziknihovní výpůjční službu. Doplněvány a aktualizovány jsou webové stránky oddělení knihovnictví Region na webových stránkách Moravské zemské knihovny v Brně.

Výměnné fondy podstatně napomáhají knihovnám rozšiřovat nabídku výpůjčních služeb občanům. Významná je tato pomoc zejména v obcích, které nenakupují žádný knihovní fond. O tuto regionální službu žádá stále více knihoven, v posledním období i knihoven profesionálních.

Obsluhované knihovny hojně navštěvují vzdělávací akce pořádané Moravskou zemskou knihovnou v Brně, krajským centrem mimoškolního vzdělávání knihovníků. Vzdělávací akce pořádají pro knihovny svého regionu také pověřené knihovny. Cenná je zejména výměna zkušeností, která napomáhá zkvalitňování práce a mnohdy i inovaci zaběhnutých činností. Po vzoru Městské knihovny Kuřim využívají stále ve větší míře i ostatní pověřené knihovny možnost výjezdních porad spojených se vzděláváním (návštěvy úspěšně pracujících knihoven jiných krajů či regionů v JMK, v roce 2011 např. návštěva oceněné knihovny Knihovna roku 2011).

Významný posun ve výkonu RF byl zaznamenán ve zlepšení spolupráce s neprofesionálními knihovnam, účasti jejich knihovníků na poradách pověřených knihoven a dalším rozvoji poskytovaných knihovnických a informačních služeb. V centru pozornosti zůstává i nadále vzdělávání neprofesionálních knihovníků, zejména a hledání cest ke zlepšení jejich účasti na poradách a vzdělávacích akcích.

Regionální funkce ve svém důsledku napomáhají zkvalitňovat odbornou činnost knihoven a tím rozšiřovat jejich činnost na úroveň místních informačních a komunitních center.

Seznam použitých zkratk

AKS	automatizovaný knihovní systém
ISHARE	program pro sdílenou katalogizaci
JMK	Jihomoravský kraj
KF	knihovní fondy
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu při Ministerstvu kultury ČR
PIK	Projekt internetizace knihoven
PK	pověřená knihovna
REKS	Regionální knihovní systém Clavius
RF	regionální funkce
SDRUK	Sdružení knihoven ČR
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků
TÚK	Technické ústředí knihoven
VF	výměnné fondy
VISK	dotační program MK ČR Veřejné informační služby knihoven

Název: **Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2011**
Zpracovala: Monika Kratochvílová
Vydala: Moravská zemská knihovna v Brně
Rok vydání: 2012
Počet stran: 34
Určeno: Pro vnitřní potřebu veřejných knihoven Jihomoravského kraje

Zpracováno na základě statistických výkazů regionálních funkcí knihoven Jihomoravského kraje.

Zpráva je dostupná na stránkách Moravské zemské knihovny v Brně:
<http://www.mzk.cz/pro-knihovny/region/dokumenty>